

נמשלה תורה לסם חיים

[מסכת קידושין דף ל' עמוד ב']

ת"ר: (דברים י"א) 'ושמתם' - סם תם, נמשלה תורה כסם חיים. משל, לאדם שהיכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה (תחבושת) על מכתו, ואמר לו: בני, כל זמן שהרטיה זו על מכתך, אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך, ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה (מסיר אותה) הרי היא (המכה) מעלה נומי (פצעים). כך הקב"ה אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה - אין אתם נמסרים בידו, שנאמר: (בראשית ד') 'הלא אם תטיב שאתי', ואם אין אתם עוסקין בתורה - אתם נמסרים בידו, שנא': 'לפתח חטאת רובץ'. ולא עוד, אלא שכל משאו ומתנו בדך, שנאמר: 'ואליך תשוקתו', ואם אתה רוצה אתה מושל בו, שנאמר: 'ואתה תמשול בו'.

רש"י

ושמתם את דברי אלה סם תם - שלם שאינו חסר שום הצלה. מה שהנאתך - כל מה שדעתך נוחה הימנו ואפילו דבש וכל מיני מתיקה שקשים למכה. אם תטיב - לקח טוב. שאת - תתנשא על יצרך. משאו ומתנו - של יצר הרע באדם להחטיאו. ואם אתה רוצה - עסוק בתורה ואתה מושל בו.

עבודה

1. למה נמשלה התורה? מה הכוונה "סם תם"? [עיין ברש"י ד"ה "ושמתם"].
2. הסבר במילים שלך את המשל.
3. לפי המשל, על מה הבן צריך לשמור כל הזמן?
4. לפי הנמשל:
 - א. מהי המכה?
 - ב. מהי התחבושת / הרפואה?

5. כותב המהרש"א: "יש לפרש בנמשל דכל זמן שאתה עוסק בתורה שהיא הרטייה על גב מכתך שהוא יצר הרע, אכול מה שהנאתך וכו'. רצה לומר שתוכל ליהנות מתענוגי העולם הזה ואי אתה בא לידי עבירה, כי התורה מגינה לו כרטייה זו שמגינה על המכה של תעלה נומי. אבל כשאין אתם עוסקים בתורה שהוא העברת הרטייה מן המכה אי אפשר שלא יבוא לידי עבירה כענין 'ולא עם הארץ חסיד' שאינו יודע במה יכטל".

א. מהו האוכל והשתייה בנמשל? מהם הדברים שהאדם יכול לעשות כל זמן ששומר על הרפואה?

ב. מהו בנמשל ה"מעלה נומי"? מהם הפצעים שנגרמים לאדם במידה ואינו שומר על הרפואה?

6. הסבר במילים שלך את כוונת הפסוקים המובאים בגמרא:

א. "הלא אם תיטיב שאתי" (היעזר ברש"י)

ב. "לפתח חטאת רובץ"

ג. "ואליך תשוקתו"

7. באיזה עניין בתורה מוזכרים הפסוקים הנ"ל?

8. "בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין".

מסילת ישרים כותב: נקטה הברייתא לשון 'תבלין', שכמו שהתבלין מתקן את המאכל ונותן בו טעם, כך מתקן לימוד התורה את הנאות העולם הזה שלא יביאו את האדם לידי עבירה. ומי שזוכה מתקן ומקדש גם את הנאות הגוף, על דרך 'שולחנו של אדם מכפר'.

א. לפי משפט זה, מהו העיקר ומהו התבלין?

ב. האם הגיוני לומר כך?

ג. אם כן, נסה להסביר מדוע חז"ל אמרו דווקא כך? איזה מסרים חשובים רצו חז"ל לומר לנו במשפט זה (חשוב טוב וענה בהרחבה)?